

SISÄLLYSLUETTELO	1
1. Perhepäivähoidon toiminta-ajatus	2
1.1 Arvot	
1.2 Tavoitteet	
1.3 Toiminta- ja oppimisympäristö	
2. Varhaiskasvatuksen sisältöalueet ja toteutus	3
2.1 Lapsilähtöisyys	
2.2 Leikki	
2.3 Liikkuminen	
2.4 Tutkiminen	4
2.5 Taiteellinen kokeminen ja ilmaisu	
2.6 Kieli ja vuorovaikutus	
2.7 Terveyskasvatus	
2.8 Eettinen kasvatus	5
2.9 Uskonnollis-katsomuksellinen kasvatus	
2.10 Esteettinen kasvatus	
2.11 Matemaattinen kasvatus	6
2.12 Luonto- ja ympäristökasvatus	
2.13 Historiallis-yhteiskunnallinen kasvatus	
3. Yhteistyö varhaiskasvatuksessa	
3.1 Kasvatuskumppanuus	
3.2 Perhepäivähoitajan ja vanhempien välinen yhteistyö	7
3.3 Perhepäivähoitajan ja lapsen välinen yhteistyö	
3.4 Perhepäivähoitajan ja päivähoiton ohjaajan välinen yhteistyö	
4. Tuettu varhaiskasvatus	8
5. Varhaiskasvatuksen kehitysnäkymät	
5.1 Sisällön kehittäminen sekä arviointi	
5.2 Laadun kehittäminen	
Lähteet	

1. PERHEPÄIVÄHOIDON TOIMINTA-AJATUS

Perhepäivähoito on lasten hoitoa ja kasvatusta kodinomaisessa ja rauhallisessa ympäristössä. Perhepäivähoitajien positiivinen kasvatusasenne, pieni lapsiryhmä ja tiivis yhteistyö perheen ja perhepäivähoitajan välillä mahdollistaa yksilöllisen hoidon ja kasvatuksen sekä päiväjärjestyksen toteuttamisen lapselle sopivassa rytmissä, joustuen ja lapsen yksilöllisiä tarpeita kuunnellen. Päiväjärjestys erilaisine toimintoineen on monipuolista sekä eri-ikäiset lapset huomioivaa.

Perhepäivähoidossa lapselle pyritään järjestämään pysyvä hoitopaikka, jossa opitaan erilaisia taitoja sekä hyviä tapoja tulevaa elämää varten. Jokaiselle lapselle tehdään hoito- ja kasvatusuunnitelma, joka auttaa perhepäivähoitajaa toteuttamaan päivähoitoa perheen toivomalla tavalla. Perhepäivähoitajan ollessa estynyt tekemään työtänsä, jokaiselle lapselle on järjestetty pysyvä varahoitopaikka. Vaikka perhepäivähoitajan työ on vaativaa ja vastuullista, hoito ja kasvatusta toteutetaan turvallisessa ympäristössä.

1.1 ARVOT

Perhepäivähoitajien mielestä turvallisuus, pysyvä hoitopaikka, lapsen yksilöllisyyden huomioiminen ja monipuolisten leikkimahdollisuuksien järjestäminen niin sisällä kuin ulkonakin ovat tärkeimpiä arvoja perhepäivähoidossa.

Vanhempien ja lasten arvot selvitetään kyselyllä.

1.2 TAVOITTEET

Koko päivähoidon, kuten myös perhepäivähoidon tavoitteena ovat hyvinvoivat lapset, kasvatuskumppanuuden onnistuminen, toiminnan monipuolinen toteuttaminen ja oppimisympäristön muokkaaminen miellyttäväksi ja lapsilähtöiseksi.

1.3 TOIMINTA- JA OPPIMISYMPÄRISTÖ

Perhepäivähoitajan koti lähiympäristöineen, vieraineen ja vierailuineen, oman perheen ja päivähoitossa olevien lasten perheiden kanssa luovat oppimiseen innostavan ja monipuolisen ympäristön. Nämä herättävät lapsissa mielenkiintoa, kokeilunhalua ja uteliaisuutta sekä kannustavat lasta toimimaan ja ilmaisemaan itseään sekä oppimaan uusia asioita.

2. VARHAISKASVATUKSEN SISÄLTÖALUEET JA TOTEUTUS

2.1 LAPSILÄHTÖISYYS

Lapset oppivat parhaiten leikin avulla ja silloin, kun heidän on hyvä olla. Lapsella on synnynnäinen tarve tietää ja ottaa selvää asioista oman käsityskykynsä pohjalta. Jokainen lapsi oppii omassa tahdissaan, yhteistyössä ja vuorovaikutuksessa erilaisten ihmisten kanssa sekä toisten lasten ja aikuisten kanssa. Perhepäivähoidossa eri-ikäisten lasten tarpeisiin kiinnitetään erityistä huomiota hankkimalla monipuolisia leikkivälineitä. Kodinomainen ympäristö ja pieni lapsiryhmä mahdollistavat lapsille luontaisen tavan toimia; leikkiä ja tutkia. Lapsille annetaan mahdollisuuksia ja tilaa toimia omien toiveidensa mukaisesti, yksin ja ryhmässä. Perhepäivähoitajan läsnäolo ja pieni ryhmä mahdollistavat lapsen yksilöllisen huomioimisen ja kehityksen tukemisen, jolloin lapsi voi harjoitella ja kokeilla omia taitojaan turvallisesti.

2.2 LEIKKI

Perhepäivähoidon päiväohjelman perusrungon muodostaa hyvä perushoito. Vaikka päiväohjelmaa rytmittävät ruokailut, ulkoilut ja lepo, leikille on tilaa pitkin päivää. Ohjattu toiminta on lapsilähtöistä leikkiä niin sisällä kuin ulkonakin erilaisilla leikkivälineillä, lukemista, liikuntaa, käsitöitä, musiikkia, ympäristökasvatusta ja arkielämän pikku töitä.

2.3 LIIKKUMINEN

Lapset liikkuvat paljon ja päivittäinen liikkuminen on lapsen hyvinvoinnin ja terveen kasvun perusta. Perhepäivähoidon kodinomaisissa olosuhteissa lapsi voi harjoitella sekä hieno- että karkeamotorisia taitojaan. Sisällä voi rakentaa legoilla ja palikoilla, leikata, hyppiä, kiivetä, jumpata ja tanssia. Ulkonakin voi harjoitella edellä mainittuja asioita ilmojen salliessa, mutta erityisesti ulkona keinutaan, juostaan, kiipeillään, lasketaan mäkiä, hypitään hyppynarua, twistiä ja ruutua, leikitään hiekkalaatikolla, potkitaan palloa, poljetaan pyörillä tai polkutraktoreilla. Talvella leikitään lumella, kaivetaan kuoppia ja tunneleita, tehdään lumiukkoja ja -linnoja ja joskus voi hiihtääkin. Perhepäivähoidossa voidaan järjestää leikkimielisiä urheilukilpailuja ja kävelyretket lähiympäristöön ja luontoon antavat arvokkaita kokemuksia lapselle luontaiseen lapsilähtöiseen liikkumiseen niin, että kaikki lapset oppisivat nauttimaan liikkumisesta.

2.4 TUTKIMINEN

Perhepäivähoidossa annetaan aikaa tutkimiselle sekä sisällä että ulkona. Joka päivä löytyy uusia asioita, joita ihmetellään sekä muiden lasten että perhepäivähoitajan kanssa. Lasten annetaan havainnoida ja kokeilla kaikilla aisteillaan, turvallisesti. Perhepäivähoitajalta löytyy erilaisia materiaaleja kankaita, papereita, värejä, maaleja, erilaisia muovailuvahoja, hajuja ja makuja, joita lapset voivat tutkiskella yksin ja yhdessä muiden lasten ja hoitajan kanssa. Lumijoella luonto on lähellä, mitä hyödynnetään myös monipuolisesti.

2.5 TAITEELLINEN KOKEMINEN JA ILMAISU

Perhepäivähoidossa kaikenikäisille lapsille annetaan mahdollisuuksia tehdä, kokea, tuntea ja esittää taidetta, lapsen ikä ja kehitystaso huomioiden. Kirjat, elokuvat, laulu ja soittaminen, roolileikit, muovailu, rakentelu, piirtäminen, maalaaminen ja värittäminen ovat jokaisen lapsen toimintaa perhepäivähoidon arjessa. Kehuminen, rohkaiseminen sekä taiteellisten tuotosten esittäminen vahvistavat lapsen itsetuntoa ja taitoja sekä kannustavat vaativimpiinkin suorituksiin.

2.6 KIELI JA VUOROVAIKUTUS

Perhepäivähoidossa lapset ovat usein pieniä ja opettelevat ilmaisemaan itseään. Siksi on tärkeää, että perhepäivähoitaja oppii tuntemaan lapsen persoonana, jotta hän pystyisi tulkitsemaan lasta ja hänen tarpeitaan. Yhteistyö perheen kanssa on siis merkityksellistä. Päivittäiset arkitoiminnot ja päiväohjelmat opettavat lapsille eri tilanteisiin sopivaa kieltä. Lapset keskusteleivat ja leikkivät keskenään ja perhepäivähoitaja osallistuu myös näihin keskusteluihin, ohjaten ja opastaen, kysyen ja vastaten. Kieltä rikastutetaan saduilla, lasten omilla kertomuksilla, elokuvilla, lauluilla ja loruilla.

2.7 TERVEYSKASVATUS

Puhtaudella, ruoalla ja terveillä elämäntavoilla edistetään sekä lasten että aikuisten hyvinvointia. Perhepäivähoidossa säännöllinen päiväjärjestys; aamiainen, ulkoilu, lounas, päivälepo, välipala ja iltapäivän ulkoilu eivät vain rytmitä päivää, vaan tuovat myös sisältöjä lasten arkeen. Perhepäivähoidossa tarjottavat ruoat ovat monipuolisia ja kaikkia pyritään maistamaan. Lapset voivat myös osallistua ruoan valmistukseen. Kädet pestään ennen ja jälkeen ruokailujen, wc-käyntien jälkeen sekä luonnollisesti

niiden toimintojen jälkeen, kun kädet sotkeentuvat. WC-pytty opetellaan myös vetämään aina käynnin jälkeen. Pukeutumiseen säiden mukaan kiinnitetään myös huomiota ja siitä keskustellaan lasten kanssa. Esimerkiksi, miksi talvella ei voi pitää lippistä? Vaikka päivähoidossa ei enää pestäkään hampaita ruokailujen jälkeen, ksylitolipurkka tai- pastilli annetaan lapsille ja keskustellaan ksylitolin ja hampaiden pesun merkityksestä. Hiusharjoja ja –kamvoja ei myöskään käytetä enää päivähoidossa niin usein kuin ennen, mutta lasten kanssa keskustellaan hiusten harjauksesta ja yleisestä siisteydestä. Lapsilla voi olla omat kammat repussa, joilla hiukset siistitään. Varavaatteita on myös lapsilla mukana ja vaatteiden sotkeennuttua, niitä ei vaihdeta vain esimerkiksi märkyyden vuoksi, vaan puhtauden ja siisteyden vuoksi myös.

2.8 EETTINEN KASVATUS

Perhepäivähoidossa lapset voivat turvallisesti käsitellä oikeaa ja väärää, hyvää ja pahaa, totuutta ja valhetta. Iästä riippuen lähes päivittäin lapset joutuvat käsittelemään näitä asioita, joskus yksin, ryhmässä ja perhepäivähoitajan kanssa. Tuttu ja turvallinen perhepäivähoitaja ja lapsiryhmä mahdollistavat vaikeittenkin asioiden käsittelyn luonnollisesti tiiviissä yhteistyössä vanhempien kanssa.

2.9 USKONNOLLIS-KATSOMUKSELLINEN KASVATUS

Perhepäivähoidossa olevat lapset ja perheet voivat tuoda esille oman katsomuksensa ja omat toiveensa uskonnollis-katsomukselliseen kasvatukseen lapsen hoito- ja kasvatussuunnitelmassa sekä perhepäivähoitajan kanssa keskustellen. Kristinuskon perusarvot, kuten ihmisen arvo, Jumalan ja lähimmäisen rakkaus, tulevat esille arkikäytännöissä, kirkollisten juhlapyhien yhteydessä. Joskus perhepäivähoitajat osallistuvat seurakunnan järjestämään perhekerhoon.

2.10 ESTEETTINEN KASVATUS

Perhepäivähoidon pienessä ryhmässä on turvallista harjoitella kauneuden, melodian, rytmin, tyylin, jännityksen ja ilon taitoja. Lapset saavat omassa tahdissaan, omien mieltymystensä mukaan kokea ja kokeilla, tuntea ja tunnustella eri aisteilla. Perhepäivähoitaja antaa malleja esimerkiksi musiikin, elokuvien ja kirjojen avulla lasten nähdä ja kuulla erilaisia asioita, jotka saavat heidät tuntemaan jotakin. Luonto eri vuodenaikoina huomioidaan myös lasten esteettisessä kasvatuksessa.

2.11 MATEMAATTINEN KASVATUS

Vertaaminen, päättelyminen ja laskeminen ovat niitä matemaattisia taitoja, joita pienetkin lapset harjoittelevat. Perhepäivähoidossa, jossa kodinomaisuus on voimakas piirre, lapset voivat harjoitella matemaattisia taitojaan leikin sekä arkielämään liittyvien asioiden yhteydessä kuten ruoanlaiton, pöydän kattauksen, pienten siivousten ja ulkotöiden avulla.

2.12 LUONTO- JA YMPÄRISTÖKASVATUS

Havainnoimalla, tutkimalla ja kokeilemalla syvennyttään elollisen luonnon ilmiöihin. Eri vuodenaikojen ilmiöt sisällä ja ulkona eläimiseen ja kasveineen löytyvät lasten lähiympäristöstä. Perhepäivähoitaja antaa lapsille mahdollisuuksia havainnoida, tutkia syy-seuraus-suhteita sekä sisällä että ulkona. Pihallakin voi tutkia kaikenlaista, luonnostaan. Retket lähiympäristöön eri vuodenaikoina rikastuttavat lasten elämää antamalla monenlaisia kokemuksia.

2.13 HISTORIAL LIS-YHTEISKUNNALLINEN KASVATUS

Historiallis-yhteiskunnallisessa kasvatuksessa rakennetaan lasten kanssa kuvaa menneisyydestä samoin kuin nykyisyydestä niistä kertovien esineiden ja dokumenttien avulla. Lähiympäristön ja kotiseudun kohteet ja nähtävyydet saavat aikaulottuvuuden ja merkityksiä. Näkökulmia menneisiin tapahtumiin ja siltaa niistä nykyaikaan voivat avata myös vanhemmat ihmiset, lasten vanhemmat ja lapset itse. Perhepäivähoitaja voi tehdä kävelyretkiä lasten kanssa lähiympäristöön, tutustua vanhoihin ja uusiin rakennuksiin. Tutustuminen erilaisiin kuntapalveluihin, maalaismaiseman muutosten huomioiminen ja työt eri vuodenaikoina, opettaa lapsille historiallisia sekä yhteiskunnallisia merkityksiä.

3. YHTEISTYÖ VARHAISKASVATUKSESSA

3.1 KASVATUSKUMPPANUUS

Vanhempien ja perhepäivähoitajan välinen suhde on erittäin tärkeä. Lapsen monipuolisen kehityksen tukemisen ja hoitoon sopeutumisen vuoksi suhteen tulee olla molemmin puolin myönteinen ja avoin. Vaitiolovelvollisuus takaa, että lasta ja hoitopaikkaa koskevissa asioissa voidaan keskustella luottamuksellisesti. Vanhemmat tuntevat lapsensa parhaiten ja heillä on ensisijainen kasvatusoikeus ja – vastuu. Perhepäivähoitajalla on ammatillinen tietous ja osaaminen. Toki ne voivat olla myös vanhemmillä, mutta ammatillisuuden pitäisi näkyä vahvasti perhepäivähoitajan työskentelyssä. Lapsen kasvua ja kehitystä havainnoimalla perhepäivähoitajat ovat

ensisijaisessa asemassa huomattaessaan lapsen oppivan uusia asioita tai jos kehityksessä on jotakin ongelmia. Osa perhepäivähoitajan ammatillisuutta on siis rohkeus keskustella vaikeistakin asioista vanhempien kanssa. Edellä mainitut asiat tiedostamalla, vanhempien ja perhepäivähoitajan välille syntyy kasvatuskumppanuus, jolloin he tietoisesti sitoutuvat yhdessä toimimaan lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen tukijana. Yhdessä toimimalla voidaan lapselle turvata paras mahdollinen hyvinvointi.

3.2 PERHEPÄIVÄHOITAJAN JA VANHEMPIEN VÄLINEN YHTEISTYÖ

Yhteistyö perhepäivähoitajan ja vanhempien välillä alkaa jo vanhemman ensimmäisestä yhteydenotosta perhepäivähoitajaan. Onnistuneen perhepäivähoidon aloituksen ja jatkon kannalta tärkeää on, että perhepäivähoitajan ja perheen välille muodostuu luottamus, kunnioitus ja tasavertaisuus. Tämä luo mahdollisuuden toimia kasvatuskumppanuudessa. Vanhemmat ovat asiantuntijoita oman lapsensa hoidossa ja kasvatuksessa, joten heillä täytyy olla tunne, että he voivat vaikuttaa lapsensa hoitopäivän asioihin. Perhepäivähoidossa tärkein yhteistyömuoto on vuorovaikutus vanhempien kanssa ja tätä tapahtuu säännöllisesti lapsia hoitoon tuotaessa ja hakiessa. Tällöin vaihdetaan luontevasti lapsen kuulumiset ja havainnot lapsen kehityksestä.

3.3 PERHEPÄIVÄHOITAJAN JA LAPSEN VÄLINEN YHTEISTYÖ

Perhepäivähoitajan tehtävässä on tärkeää tuntea hoitolapsensa hyvin ja tämä on mahdollista pienen lapsiryhmän ansiosta. Lapsen tunteminen ja tarpeiden tunnistaminen luovat turvallisuutta ja lapsella on mahdollisuus kehittyä ja kasvaa omaksi persoonaksi. Lapsen tunteminen edellyttää hänen kanssaan toimimista, lapsen kuuntelua ja arvostusta. Perhepäivähoitajalla onkin suuri vastuu vuorovaikutuksesta ja tämä edellyttää kykyä tunnistaa lapsen persoonallinen laatu. Vuorovaikutuksen tulee olla aitoa ja rakentavaa ja lapsen täytyy kokea olevansa rakastettu ja arvostettu omana itsenään.

3.4 PERHEPÄIVÄHOITAJAN JA PÄIVÄHOIDON OHJAAJAN VÄLINEN YHTEISTYÖ

Perhepäivähoitaja työskentelee yksin, ilman työyhteisön tukea. Siksi on tärkeää, että perhepäivähoitajalla on mahdollisuus tulla kuulluksi, saada ohjausta ja neuvoja jaksakseen vastuullisessa työssään. Päivähoidon ohjaajan kanssa käytävät puhelinkeskustelut ovat siis hyvin merkityksellisiä ja tärkeitä. Ongelmatilanteissa päivähoitajan ohjaaja voi tulla nopeastikin perhepäivähoitajan kotiin ja tarvittaessa hän voi keskustella myös perheen kanssa. Noin kerran kuukaudessa järjestettävissä

hoitajailloissa käsitellään koko päivähoitoa ja perhepäivähoitoa koskevia asioita ja perhepäivähoitajat voivat kertoa sekä hakea neuvoja ja ratkaisuja omaan työhönsä liittyvissä asioissa.

4. TUETTU VARHAISKASVATUS

Vaikka perhepäivähoitoon ei sijoiteta ensisijaisesti erityistä hoitoa ja kasvatusta tarvitsevia lapsia, voi lapsen kehityksessä olla sellaista poikkeavuutta, jota alkaa esiintyä päivähoitossa. Toisaalta pienen, erityistä hoitoa ja kasvatusta tarvitsevan lapsen kohdalla vanhempien toive voi olla sijoitus perhepäivähoitoon pieneen ryhmään ja luonnollisesti sijoitus käsitellään moniammatillisessa yhteistyössä onnistuneen päivähoiton ja kuntoutuksen toteuttamiseksi. Poikkeavuuksien esiintyessä keskustelut vanhempien kanssa ovat ensisijaisen tärkeitä. Tämän mahdollistaa avoin ja luottamukseen perustuva kasvatuskumppanuus. Tarvittaessa ja vanhempien luvalla perhepäivähoitaja voi pyytää apua päivähoiton ohjaajalta. Myös lastenneuvolasta saa ammatillista apua.

5. VARHAISKASVATUKSEN KEHITYSNÄKYMÄT

Varhaiskasvatuksen linjaukset ja varhaiskasvatuksen suunnitelman perusteet sekä niiden pohjalta laadittu Lumijoen kunnan varhaiskasvatussuunnitelma toimivat perustana, kun kunnassa arvioidaan ja kehitetään varhaiskasvatusta. Onnistuneeseen ja tuloksia tuottavaan arviointiin osallistuu henkilöstö, hallinto, vanhemmat, lapset ja eri yhteistyötahot, kuten lastenneuvola ja kotipalvelu. Arvioinnin avulla määritellään, miten asetetut tavoitteet on saavutettu sekä tunnistetaan toiminnan vahvuuksia ja nostetaan esiin kehittämistarpeita.

5.1 SISÄLLÖN KEHITTÄMINEN SEKÄ ARVIOINTI

Vanhempia ja lapsia kuuntelemalla perhepäivähoitoa arvioidaan ja kehitetään sisällöllisesti. Myös perhepäivähoitajat itse tuovat esille muutoksia, joilla voidaan kehittää perhepäivähoitoa.

5.2 LAADUN KEHITTÄMINEN

Perhepäivähoidon laatua mitataan kerran vuodessa tehtävällä kyselyllä. Vanhempien ja lastenkin esiin tuomilla palautteilla päivähoiton laatua arvioidaan ja kehitetään lapsia ja perheitä palveleviksi.

LiLuHai-projektin luentomateriaali 3/2005 – 5/2007

Vanhempien vastaukset kyselyyn

Perhepäivähoitajien vastaukset kyselyyn

Vanheppainilloista koottu suullinen materiaali

Lumijoen kunnan varhaiskasvatussuunnitelma